

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref: 200704838

Oslo, 10. desember 2007
Vår ref: Inger Lise Blyverket / DOK-2007-03485

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN OG PRIVATSKOLELOVEN

HSH viser til brev av 12.10.07 der departementet legger fram forslag til endringer i lov 17.juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæring (opplæringsloven) og forslag til endringer i lov 4.juli 2003 nr.84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova). Forslagene omfatter endringer på følgende områder: Rett til videregående opplæring for voksne født etter 1.januar 1978, lovbestemmelse om tilpasset opplæring og spesialundervisning, særskilt språkopplæring for minoritetsspråklige elever i videregående opplæring, mandat til Foreldreutvalget i grunnskolen (FUG), tegnspråksopplæring i grunnskolen, skoleeiers plikt til å ha frukt- og grønnsaksordning.

HSH er en arbeidsgiverorganisasjon med medlemmer som er underlagt privatskoleloven, i tillegg til at vi representerer et stort antall bedrifter og virksomheter innenfor handel og tjenesteytende sektor.

Vi vil særlig kommentere følgende områder: Rett til videregående opplæring for voksne, lovbestemmelse om tilpasset opplæring og spesialundervisning, særskilt språkopplæring for minoritetsspråklige elever i videregående opplæring og mandatet til FUG.

Hovedpunkter:

- HSH støtter utvidelsen av voksnes rett til videregående opplæring, slik departementet foreslår, men vil understreke behovet for at grupper av voksne med særskilte behov (for eksempel rusavhengige) blir sikret reell rett til opplæring
- HSH er overrasket over det lave estimatet når det gjelder omfanget av hvem som vil benytte seg av tilbudet og ber om at departementet parallelt med lovendringen også styrker arbeidet med å få flere voksne til å benytte seg av retten
- HSH er opptatt av at voksne som ønsker å benytte seg av retten til videregående opplæring, får et reelt tilpasset opplegg; noe som kan føre til større kostnader enn det departementet i høringsbrevet legger opp til
- HSH støtter endringen når det gjelder lovbestemmelser knyttet til tilpasset opplæring og spesialundervisning, men understreker at dette ikke må medføre nedskjæringer innenfor PP-tjenesten og øvrig støtteapparat på sikt
- HSH støtter endringen som medfører at minoritetsspråklige elever får tilsvarende rettigheter i videregående opplæring som i grunnskolen, men understreker at også disse elevene må få et reelt tilpasset tilbud i nærheten av der de bor og går på skole
- HSH støtter endringen som gjør at FUGs mandat utvides til også å gjelde det første året i videregående opplæring, men vi vil understreke at dette også bør føre til en styrking av FUGs sekretariat

Rett til videregående opplæring for voksne:

HSH støtter foreslaget om en lovendring som sikrer alle rett til videregående opplæring. Kompetanse på videregående nivå er viktig for den enkelte og for samfunnet, og det bør derfor legges til rette for at alle som ønsker å ta videregående opplæring får anledning til det. Selv om en mulig konsekvens av en utvidet voksenrett kan være at noen utsetter gjennomføringen av videregående opplæring, tror vi denne er forsvinnende liten. Elever som faller fra videregående opplæring gjør det av svært sammensatte og mangfoldige grunner, og årsakene henger sammen med sosiale og pedagogiske forhold og ikke lovregulering i Opplæringsloven.

Primært ønsker HSH en felles lovregulering av retten til videregående opplæring uten en inndeling i kategoriene ungdomsrett og voksenrett. Slik vi oppfatter departementets forslag vil det fortsatt være slik at kun elever med ungdomsrett har krav på spesialundervisning etter § 5-1. Når vi samtidig vet at mange av de voksne som ikke har gjennomført videregående opplæring, sliter med til dels store lærevansker, kunne det vært hensiktsmessig å styrke deres individuelle rett til spesialundervisning på lik linje med andre elever i videregående opplæring. Vi er derfor ekstra forundret over at det i forslaget til endringer i § 4A-3 er utelatt den gjeldende bestemmelsen som lyder: "Opplæringa for voksne skal tilpassast behovet til den enkelte." Det må være en absolutt forutsetning at endringen ikke medfører at voksne får svekkete rettigheter hva gjelder reell tilpassing av tilbudet.

Voksenretten er dessuten, i motsetning til ungdomsretten, utformet som en individuell rett der den enkelte må søke om å få den oppfylt. For enkelte grupper kan dette gi et svekket tilbud. Rusavhengige har svært ofte avbrutte opplæringsløp bak seg, og de har behov for særskilt tilrettelagte tilbud, gjerne som en del av behandling eller rehabilitering. Denne problemstillingen er ikke berørt i departementets høringsbrev, og HSH etterlyser et målrettet arbeid for å sikre drift av slike undervisningsopplegg.

Mange rusbehandlingsinstitusjoner ønsker å gi et skoletilbud, men er ikke sikret midler som kan gi denne elevgruppen et forutsigbart tilbud. I St.meld. nr. 16 (2006-2007)...og ingen sto igjen - tidlig innsats for livslang læring, er det fremhevet at "*Departementet mener det er viktig å gi innsatte i norske fengsler en reell mulighet til opplæring i tråd med de rettighetene som er nedfelt i opplæringsloven*" (s 92). I tråd med dette økte derfor den øremerkede bevilgningen til opplæring i fengsler. Selv om rusavhengige og innsatte i fengsler ofte har de samme utfordringene når det gjelder skolegang, er disse gruppene ikke sikret likebehandling.

Når vi samtidig ser at departementet forutsetter at endringen ikke vil medføre særlig mange flere voksne i videregående opplæring, blir vi bekymret. For det første er det betenkelig at så få voksne gjør seg bruk av retten i dag, og HSH etterlyser et grundigere arbeid for å se på årsakene til dette og legge til rette for tiltak som kan få flere til å ta videregående opplæring.

HSH stusser noe over tallene departementet viser til i sine beregninger av antallet personer som kommer til å benytte seg av voksenretten til høyere utdanning, jf punkt 2.5 og 2.6 i høringsnotatet. HSH er for det første usikre på om departementet sikter til om det er 225 nye personer som kommer til å benytte voksenretten pr år, og at det samlede antallet som benytter seg av voksenretten pr år da kommer til å utgjøre om lag 800- 1000 personer på sikt.

HSH stiller for det andre spørsmål ved om nevnte beregning er korrekt, da anslaget er overraskende lavt. Vi er samtidig kjent med at statistikkgrunnlaget og kildene som er ligger til grunn for beregningene er mangelfulle. Vi anmoder derfor departementet om å styrke arbeidet med å forbedre statistikkgrunnlaget på dette området. HSH synes uansett at det foreliggende estimatet signaliserer et for defensivt ambisjonsnivå for det foreslåtte opplæringstiltaket.

HSH er videre skeptisk til om det er riktig å legge til grunn at en voksen elev i gjennomsnitt vil koste kun halvparten av det en ungdomselev koster. Vi har tidligere nevnt rusavhengige som har et stort behov for tilpassete opplegg for å kunne lykkes med skolegang. Minoritetsspråklige voksne og voksne med spesifikke og/eller generelle lærevansker og problematiske skoleerfaringer, må tilbys opplæringsløp som bygger på

deres evner og erfaringer. Skal vi ha håp om at disse gruppene søker seg til og klarer å gjennomføre videregående opplæring, må graden av skreddersøm for den enkelte være stor. En underfinansiering av dette formålet vil være svært uheldig.

Tilpasset opplæring og spesialundervisning:

HSH støtter departementets forslag om at det i visse tilfeller kan gis spesialundervisning etter enkeltvedtak uten at det foreligger sakkyndig vurdering.

Det er imidlertid viktig at elevenes rettssikkerhet ivaretas, og vi er derfor fornøyde med at sakkyndig uttalelse skal innhentes dersom eleven eller foreldrene ber om det. Likeledes er det viktig at slike vedtak fremdeles fattes som enkeltvedtak, slik at elever og foreldre har anledning til å få saken prøvd.

Begrunnelsen om at PP-tjenesten dermed kan bruke sine ressurser på en langt bedre og mer systemrettet måte, støttes. Forutsetningen for at dette blir en styrking av tilbudet i praksis, er at dette ikke medfører en gradvis svekkelse av bevilgningene til tjenesten når arbeidet ikke lenger i like stor grad vil være knyttet opp til enkeltelever og sakkyndig vurdering av dem.

Rett til særskilt språkopplæring for minoritetsspråklige elever i videregående opplæring:

HSH mener det er logisk at minoritetsspråklige elever i videregående opplæring gis samme lovregulering til særskilt språkopplæring som i grunnskolen. Mange minoritetsspråklige elever kommer til Norge kort tid før de begynner i videregående opplæring og vil ha et naturlig behov for særskilt opplæring noe tid.

Dersom en elev i videregående opplæring har behov for morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring, vil det være svært uheldig om han eller hun ikke blir tilbudt dette. Det er derfor problematisk når det i høringsbrevet på s 13 står: "I valget av opplæringsmetode må det tas utgangspunkt i behovene den enkelte elev har, tilpasset de praktiske forutsetningene som finnes i fylkeskommunen." I stor grad vil dette avhenge av tiltrekkelig med ressurser til å ansette og eventuelt lære opp lærerkrefter med kompetanse til å undervise i morsmål og gi tospråklig undervisning. Dersom økonomiske forutsetninger gjør at fylkeskommunen ikke kan tilby egnet personell, vil dette svekke integreringen og øke frafallet. I den grad lovendringen faktisk medfører at flere elever får tilbud om morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring, vil tiltaket kunne ha økonomiske konsekvenser.

Utvidelse av mandatet til Foreldreutvalget i grunnskolen (FUG):

Overganger i utdanningsløpet er alltid krevende, og særlig er overgangen mellom grunnskolen og videregående opplæring stor for mange. Både skole og foreldre opplever at samarbeidet blir mindre omfattende og forpliktende, og mange foreldre strever med å forstå og sette seg inn i det mangfoldige opplæringstilbudet som finnes innenfor videregående opplæring. Når vi samtidig vet at frafallet i videregående opplæring i Norge er bekymringsfullt, ser vi behovet for tiltak som kan være med å motvirke dette. HSH støtter derfor at FUGs mandat også skal inkludere det første året i videregående opplæring. Vi stiller oss imidlertid tvilende til om det ikke allerede nå bør vurderes å styrke FUGs sekretariat, slik at dette organet kan stå godt rustet til å bidra med informasjon og veiledning for å bedre skole-hjem-samarbeidet i videregående opplæring.

Vennlig hilsen

HSH

Harald J Andersen
Avdelingssjef

for Inger Lise Blyverket
Seksjonssjef